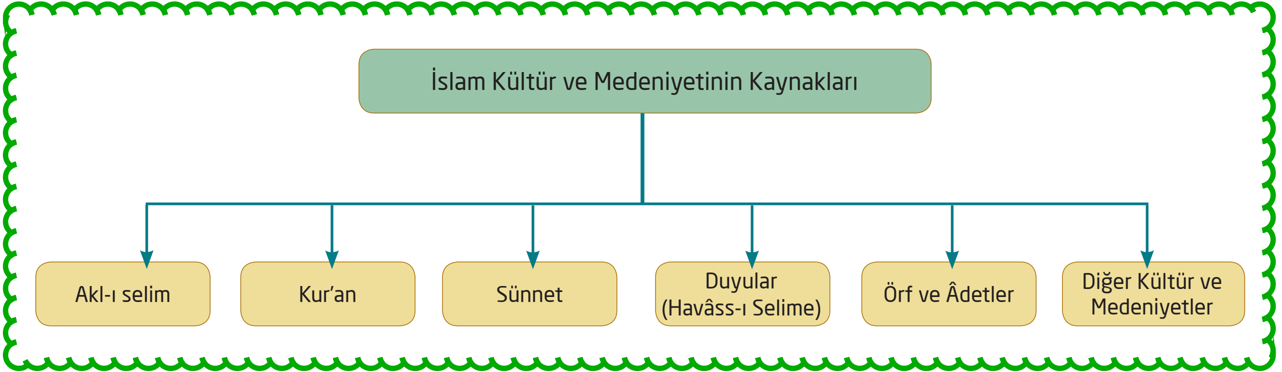
3.5. Diğer Kültür ve Medeniyetler

Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ilk vahyin geldiği coğrafyada birbiriyle bağlantılı dört kültür ve medeniyet havzası bulunmaktaydı. İslam Kültür ve Medeniyeti, kendi varlığını özgün bir tecrübe olarak devam ettirirken mevcut medeniyet havzalarıyla etkileşimde bulunmuş ve insanlığın ortak mirasını korumuştur. Bu medeniyet havzaları şunlardır:

- **Yunan-Roma terkibi: Grekçe ve Latincenin konuşulduğu Akdeniz havzası**
- **Sami ve İran terkibi: Nil'den Maveraünnehir'e kadar uzanan, Mezopotamya ve İran havzası**
- **Hindu terkibi: Hindistan havzası**
- **Uzak Doğu terkibi: Çin ve ona komşu bölgeleri ve İç Asya havzası** [22]

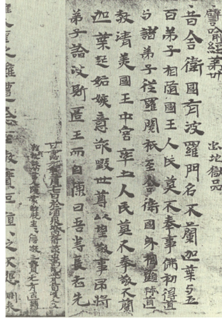
İslam Kültür ve Medeniyetinin doğduğu bölge; Yunan-Roma, Hindu ve Uzak Doğu terkiplerinin doğrudan etki ve egemenlik alanları dışında yer almaktaydı. Sami ve İran terkibine ise komşuydu. İlerleyen zamanlarda İslam Kültür ve Medeniyeti, bu havzalarda yaşamış toplumların birikimini almış ve bu birikimi dönüştürerek devam ettirmiştir.

VIII. yüzyıldan itibaren Müslümanlar, Antik dünyanın bilim ve düşünce eserlerini İslam dünyasının ortak ilim ve kültür dili olan Arapçaya aktarmışlardır. Kültür ve medeniyet havzalarının yetenekleri, enerjileri, tecrübeleri ve birikimleri, İslam Kültür ve Medeniyetine doğru akmıştır. Böylece İslam ilim ve düşüncesine dayalı olarak gelişen yeni ve özgün medeniyet anlayışı, asırlar boyu evrensel medeniyet kervanının öncüsü olmuştur.[23]

21 İbrahim Kafi Dönmez, "Örf," DİA, C 34, s. 87-93.
22 Marshall Hodgson, İslam'ın Serüveni, C 1, s. 47.
23 Bekir Karlığa, Din ve Medeniyet, s. 41-44.

Efes Kütüphanesi

Çin Yazısı

CündîşâpûrAkademisi,)

Müslümanlar farklı medeniyetlerin birikimlerinden faydalanmıştır.

İslam, **hikmet** prensibinden hareketle Müslümanları, insanlığın ortak evrensel mirasına sahip çıkmaya teşvik eder. Bu nedenle İslamın getirdiği değişim, kendinden öncekini yok etmek üzerine kurulmamıştır. Önceki birikimin Kur'an ile sünnet ışığında yeniden yorumlanması, güncellenmesi ve batıl inançlardan arındırılması şeklinde gerçekleşmiştir. İslam Medeniyeti, kültürel farklılıkları tevhid ilkesi doğrultusunda dengelemiş ve hiçbir toplumsal grubu ötekileştirmemiştir. Böylece sınırlarına kattığı bölgelerdeki toplumları çekişmelerden uzak tutabilmiştir.

Dünyada VIII-XVIII. yüzyıllar arasında etkin olan kültür ve medeniyet, İslam Kültür ve Medeniyetidir.[24] Kısa sürede Cebel-i Tarık Boğazı'ndan Çin Seddi'ne kadar olan geniş bir sahaya yayılmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa'daki Antik dönem medeniyet havzaları üzerinde özgün bir tecrübe olarak etkisini hissettirmiştir. Bu süreçte ilmin, ticaretin ve çeşitli sanatların geliştiği Bağdat, Kurtuba, Lahor ve İstanbul gibi önemli merkezler Müslümanların hâkimiyetine girmiştir. Müslümanlar ilim, sanat, iktisat, edebiyat, felsefe gibi alanlarda eserler vermiştir. Bu çalışmalarla oluşan birikim, sonraki dönemlerde, başka toplumları da etkileyerek İslam Kültür ve Medeniyetini cazibe merkezi hâline getirmiştir.

TESPİT EDELİM

➔ İslam Kültür ve Medeniyetinin oluşumunda peygamberlerin rollerini tespit ediniz.

İslam Kültür ve Medeniyetinin zirveye ulaşması; Arap, Türk, İran, Hint, Afrika, Malay gibi farklı toplulukların katkılarıyla gerçekleşmiştir.[25] Kısacası bu başarının temelinde, İslam'ın insanlığın farklı tecrübelerinden istifade etme anlayışı, evrensel bakış açısı ve ilme verdiği değer vardır.

KARŞILAŞTIRALIM

"Çeşitli medeniyetlerden herhangi birinin yayılma sahasına dikkatle bakıldığında içine aldığı kavimlerin çokluğuna, ırk, cins, renk ve dil değişikliklerine rağmen bazı ortak ve genel tarafların bulunduğu görülür. İşte, bu ortak taraflar o medeniyetin esasını, ruhunu ve özünü teşkil etmekle onu diğerlerinden ayırır. Mesela sıradan bir adam İstanbul'dan kalkıp Merakeş'e, Mezapotomya'ya, Kahire'ye, Mekke'ye, Şam'a, Bakü'ye, Tahran'a, Şiraz'a, Kabil'e, Lahor'a, Kalküta'ya, Semerkand'a gitse bu beldelerin hiçbirisinde kendini yabancı hissetmez. Kendini az çok alışmış olduğu levhalar, şekiller, hareketler ve tavırlar arasında görür. Buralardaki insanların giyiniş tarzları, geçim şekilleri, âdetleri ve şehir düzeni benzerlik gösterir. Camileri, ibadetleri, duaları ise hemen hemen aynıdır. Bu benzeyiş yalnız görünüşle de kalmaz; hayatın iç tarafına, insanların ruh hâllerine, görüş tarzlarına ve zihniyetlerine kadar varır."

Ziya Kazıcı, İslam Medeniyeti, Köprü Dergisi Medeniyet Özel Sayısı, (81. Sayı)

➔ Günümüzde ülkelerarası bir seyahat düzenlense benzerlik ve farklılıklar hakkında nasıl bir gözlem elde edilebileceğini karşılaştırınız.

24 Marshall Hodgson, İslam'ın Serüveni, s.29.
25 Haydar Bammat, İslam'ın Çehresi, s. 93-94.